

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

**БУДИНКИ ТА СПОРУДИ
ДИТЯЧИХ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

ДБН В.2.2-4-97

Видання офіційне

РОЗРОБЛЕНІ

ВАТ КиївЗНДІЕП (д-р арх. Л.М. Ковальський, архітектор В.М. Трифонов — керівники; архітектор Б.М. Губов, к.т.н. В.Ф. Гершкович, інженери Л.В. Черкаська, Е.Р. Хізенко за участю архітектора Л.О. Філатової);
УкрНДІПцивільсільбуд (архітектори А.С. Забаштанський, С.А. Флоре);
Українським науково-гігієнічним центром МОЗ України (кандидати мед. наук Г.М. Єременко, Н.С. Польша);
Головним санітарно-епідеміологічним управлінням МОЗ України (Т.О. Цибенко);
Українським центром державного санепіднагляду МОЗ України (І.Є. Салуга).

ВНЕСЕНІ ТА ПІДГОТОВ- ЛЕНІ ДО ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Головним управлінням житлово-цивільного будівництва Держкоммістобудування України (канд. арх. Л.Х. Муляр, арх. О.П. Авдієнко, арх. Г.П. Яценко)

ЗАТВЕРДЖЕНІ

Наказом Держкоммістобудування України від 27.06.96 р. № 117 та введені у дію з 1.01.98 р. наказом № 136 від 6.08.97 р.

З введенням у дію ДБН В.2.2-4-97 втрачають силу на території України положення вимог до дитячих дошкільних закладів СНИП 2.08.02-89 "Общественные здания и сооружения", ДБН 364-92 "Дитячі дошкільні заклади для сільської місцевості України"

ДЕРЖАВНІ БУДІВЕЛЬНІ НОРМИ УКРАЇНИ

Будинки та споруди дитячих дошкільних закладів

ДБН В.2.2-4-97

Вводяться вперше

Державні будівельні норми "Будинки та споруди дитячих дошкільних закладів" поширюються на проектування нових і реконструкцію існуючих будинків дошкільних закладів загального типу (дитячих садів, садків, ясел-садків), комплексів дошкільних закладів, будинків дитини і дитячих будинків для дошкільників, а також приміщень для груп короткочасного перебування дітей, що входять до складу будинків іншого призначення.

Ці норми обов'язкові для організацій та підприємств, які здійснюють проектну, будівельну та інвестиційну діяльність на території України, незалежно від форм власності та відомчого підпорядкування.

При проектуванні дитячих дошкільних закладів поряд з положеннями цих норм слід також керуватися вимогами інших діючих нормативно-інструктивних документів. Список основних нормативних документів, на які є відповідні посилання в цих нормах, наведений у додатку 7.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 До дошкільних закладів загального типу можуть входити групи з різним режимом роботи: денні, цілодобові, скороченого перебування, а також оддоровні (реабілітаційні) для ослаблених, часто хворіючих дітей, логопедичні тощо.

1.2 Розрахункова кількість дітей у вікових групах дошкільних закладів та групах короткочасного перебування дітей дошкільного віку приймається згідно з обов'язковим додатком 1. Кількість і співвідношення вікових груп слід приймати за завданням на проектування.

1.3 Місткість дошкільних закладів загального типу не повинна перевищувати 280 місць (14 груп), будинків дитини і дошкільних дитячих будинків — не більше ніж 200 місць.

Місткість та організаційна структура комплексів дошкільних закладів має визначатися завданням на проектування за узгодженням з органами освіти та охорони здоров'я. Кількість місць у кожному будинку (корпусі) з приміщеннями дитячих групових осередків не повинна перевищувати 280.

1.4 Дошкільні заклади загального типу місткістю до 160 місць дозволяється об'єднувати з початковими або основними школами, а в селищах міського типу і сільській місцевості при місткості до 120 місць — з квартирою для обслуговуючого персоналу.

1.5 На літній період допускається збільшення кількості місць у дошкільних закладах за рахунок будівництва літніх павільйонів. Для закладів на 60 і менше дітей кількість місць у павільйонах не повинна перевищувати кількість місць в основному будинку. Для закладів більшої місткості загальна кількість місць у павільйонах не повинна перевищувати 50% місткості основного будинку і бути не більше 100.

Літні павільйони повинні проектуватися неопалюваними місткістю на 1-2 групи (до 40 місць). Склад і площі приміщень харчоблоку і пральні слід визначати з розрахунку максимальної кількості місць у дошкільному закладі на літній період.

1.6 Приміщення для груп короткочасного (до 3 годин) перебування дітей дошкільного віку дозволяється передбачати у перших поверхах житлових будинків та громадських центрів житлових утворень. Кількість груп має визначатися згідно з місцевими умовами і узгоджуватися з органами охорони здоров'я та освіти.

1.7 Будинки дошкільних закладів слід проектувати із матеріалів, які дозволені для будівництва дитячих закладів Міністерством охорони здоров'я України (МОЗ України).

2 ВИМОГИ ДО ЗАБУДОВИ ДІЛЯНКИ

2.1 Будинки дошкільних закладів слід розміщувати на окремих земельних ділянках, що розташовуються згідно з вимогами містобудівних норм (додаток 7, п.1; додатки 5 і 6).

Для груп короткочасного перебування дошкільників, що розміщуються в будинках іншого призначення, окремі земельні ділянки не передбачаються.

2.2 Дозволяється безпосереднє примикання ділянок дошкільних закладів загального типу до торців житлових будинків без вікон, до яких прибудовується дошкільний заклад.

Ділянки дошкільних закладів з квартирою для персоналу можуть блокуватися з присадибними ділянками, але з обов'язковим відокремленням огорожею або смутою зелених насаджень. Господарські зони в такому разі можуть суміщуватися.

2.3 Площі земельних ділянок дошкільних закладів, що розміщуються у житловій забудові, слід приймати з розрахунку на одне місце: в дошкільних закладах загального типу та дошкільних дитячих будинках місткістю до 80 місць — не менше ніж 45 м^2 ; в будинках дитини тієї ж місткості — не менше ніж 40 м^2 ; в дошкільних закладах загального типу, дошкільних дитячих будинках і будинках дитини місткістю понад 80 місць — не менше ніж 40 м^2 ; в комплексах дошкільних закладів місткістю більше 350 місць — не менше ніж 35 м^2 .

В закладах із збільшенням кількості місць на літній період площі ділянок слід приймати за максимальною місткістю.

2.4 Скорочення площ ділянок за рахунок озеленення допускається:

- в умовах реконструкції — до 20%;
- при ухилах рельєфу більше 20% — до 15%;
- в містах-новобудовах — до 10%;
- для дошкільних закладів, збудовано-прибудованих до житлових будинків, — до 10%.

2.5 Озеленення ділянок дошкільних закладів повинно становити не менше ніж 20 м^2 на одне місце.

В умовах реконструкції будинків або прилягання ділянок безпосередньо до лісових або паркових територій допускається зменшення площі озеленення на 30%, або до 14 м^2 на місце в дошкільному закладі, а в комплексах дошкільних закладів — до 12 м^2 . До розрахункової площі озеленення слід включати газони, майданчики з трапляним покриттям, квітники, город-квітник.

2.6 Ділянки дошкільних закладів повинні обладнуватися позивальним водопроводом і мати огорожу зовнішки не менше 1,6 м. По периметру ділянки створюється захисна смуга із дерев, чагарників і газонів завширшки 5 м.

При висаджуванні дерев та чагарників треба враховувати умови інсоляції, сонце-, вітро-, шумо- і холодозахисту приміщень будинку та майданчиків.

2.7 На земельній ділянці повинні передбачатися такі функціональні зони: забудови, групових майданчиків, спортивно-ігрова, юних натуралістів та господарська. Окремі зони та території майданчиків повинні розмежовуватися живою огорожею.

2.8 Зона забудови ділянки включає капітальні будинки, літні павільйони, кріплі переходи та інші споруди. Будинки повинні розташовуватися не ближче 25 м від червоної лінії вулиць; для сільської місцевості при містобудівному об'єднуванні та згоді органів санітарного нагляду ця відстань може бути скорочена. Відстань від будинків до найближчих житлових будинків приймається за вимогами інсоляції та освітленості, а також за протипожежними вимогами (додаток 7, п.1). При розводженні санітарних та протипожежних нормативів приймається більша відстань.

До всіх будинків зони забудови повинні передбачатися під'їзди завширшки не менше 3,5 м з твердим покриттям для пожежних машин, які мають забезпечувати доступ пожежних підрозділів у кожне приміщення.

2.9 У зоні групових майданчиків слід передбачати майданчик для дітей ясельного віку до 3 років площею із розрахунку не менше $8,0 \text{ м}^2$ на місце, майданчик для дошкільників віком від 3 до 6 років площею не менше $7,5 \text{ м}^2$ на місце, тільки навіс за кількістю групових майданчиків площею не менше 40 м^2 кожен. Навіси до площі майданчиків не включаются, а для груп, що розміщуються в літніх павільйонах, не адгустуються.

2.10 Майданчики для дітей ясельного віку повинні мати трав'яне покриття, майданчики для дошкільників — частково трав'яне і частково (не більше 60 м^2) ґрунтове покриття з домішкою твердих дрібнозернистих місцевих будівельних матеріалів, які дозволені до використання МОЗ України.

2.11 Спортивно-ігрова зона дошкільних закладів місткістю до 160 місць включає фізкультурний майданчик, призначений для одночасного використання однією групою. Для закладів більше 160 місць передбачається 2 фізкультурних майданчики — для ясельних і дошкільних груп. Майданчики слід проектувати площею із розрахунку не менше $13,5 \text{ м}^2$ на 1 дитину в групі. Покриття майданчиків виконуються з матеріалів, дозволених для використання МОЗ України.

2.12 На фізкультурному майданчику для занять дошкільних груп повинні бути передбачені місце для гімнастичних снарядів, бігова доріжка не менше 30 м, іма для стрибків і лужок для рухливих ігор. При об'єднанні майданчиків допускається створення дитячого міні-стадіону площею не менше ніж 400 м^2 .

Для загартування дітей та організації ігор з водою в спортивно-ігровій зоні слід передбачати гідромайданчик з твердим покриттям та відведенням стічної води до каналізації.

2.13 Відстань від групових, фізкультурних, ігрових майданчиків до найближчих житлових будинків приймається не менше 12 м. Майданчики слід з'єднувати кільцевою доріжкою з твердим покриттям завширшки не менше 1,5 м, розміткою та встановленням шляхових знаків для наванчання правилам поведінки пішоходів, їзди на велосипедах і педальних машинах. Кільцева доріжка може бути скуплена з об'їздом навколо будинків.

2.14 Зона юних натуралістів в дошкільних закладах загального типу повинна мати ділянки овочевих і плодоягідних культур загальною площею з розрахунку $0,75 \text{ м}^2$ на місце у дошкільних групах, а в будинках дитини — ділянки плодоягідних культур площею $0,5 \text{ м}^2$ на місце. Додатково допускається обладнувати зоозуток площею не менше 30 м^2 .

Зона юних натуралістів в дошкільних дитячих будинках включає ділянки овочевих і плодоягідних культур, які дозволяється розмішувати централізовано або біля групових майданчиків площею з розрахунку $1,5 \text{ м}^2$ на місце. Дозукається передбачати теплицю з вольтром для тварин площею не менше 150 м^2 . Вольтр слід розташовувати на відстані не менше 25 м від будинку дошкільного закладу та найближчих житлових будинків.

2.15 Господарську зону слід проектувати площею для дошкільних закладів загального типу місткістю до 40 місць — не менше 70 м^2 , місткістю понад 40 до 120 місць, а також дитячих будинків і будинків дитини до 100 місць — не менше 100 м^2 ; для дошкільних закладів загального типу місткістю понад 120 місць — не менше 150 м^2 ; для будинків дитини та дошкільних дитячих будинків понад 100 місць — не менше 200 м^2 .

У сільській місцевості в разі відсутності централізованої системи теплопостачання, каналізації тощо наведені показники можуть бути збільшені виходячи з місцевих умов за заданням на проектування.

2.16 Господарська зона повинна розмішуватись біля входу до виробничих приміщень харчоблоку і пральні, відокремлюватись від групових і фізкультурних майданчиків, мати тверде покриття та самостійний в'їзд, ізолюваний від впадів на ділянку. В господарській зоні передбачається закритий сміттєзбірник площею не менше 6 м^2 , обладнаний господарським водопроводом та каналізацією, місце для сушіння білизни і постільних речей не менше ніж 15 м^2 ; за необхідністю — сарай та овочесховище, площа яких приймається згідно з місцевими умовами.

При відповідному обґрунтуванні дозукається передбачати гараж для службових автомобілів для будинків дитини і дошкільних дитячих будинків. Сміттєзбірник і гараж повинні розмішуватись не ближче 15 м від основного будинку, в умовах реконструкції цю відстань дозукається скоротувати до 20 м.

3 ОБ'ЄМНО-ПЛАНУВАЛЬНІ РІШЕННЯ

3.1 Дошкільні заклади слід розмішувати, як правило, в будинках, що стоять окремо. Найбільшу кількість поверхів будинків слід приймати в залежності від кількості місць і ступеня вогнестійкості, вказаних у таблиці 1.

Комплекси дошкільних закладів, які формуються з розташованих окремо, або із з'єднаних корпусів, повинні бути не нижче II ступеня вогнестійкості. Місткість корпусів з приміщеннями дитячих групових опередків дозукається приймати не більше наведеної у таблиці 1.

Таблиця 1

Кількість місць	Ступінь вогнестійкості не менше	Кількість поверхів
До 50	IV, V, IIIa	1
До 100	IIIб	1
До 150	III	2
До 280	II	2, 3 (див. п. 3.3)

3.2 Опалювані переходи між корпусами, а також веранди, прибудовані навіси, тераси, галереї слід проектувати того самого ступеня вогнестійкості, що і основні будинки. Допускається приймати вогнестійкість прибудованих до будинків навісів і веранд на один ступінь нижче, ніж вогнестійкість основного будинку за умови відокремлення їх протипожежними стінами I типу.

3.3 Триповерхові будинки дошкільних закладів дозволяється проектувати у найменшій, значній та великій містах несеїсмічних районів з щільністю населення забудови понад 400 люд./га за умови дотримання спеціальних протипожежних заходів, а також в інших поселеннях на ділянках, що мають складний рельєф, за умови влаштування безпосередніх виходів з 1-го та 2-го поверхів на рівень планувальної відмітки землі.

Триповерхові будинки повинні бути не нижче II ступеня вогнестійкості незалежно від кількості місць і проектуватися згідно з пунктами 3.6, 3.12, 3.22 даних норм.

3.4 При розміщенні дошкільного закладу в одному будинку зі школою ступінь вогнестійкості слід приймати відповідно до таблиці 1 за загальною кількістю місць, а при влаштуванні протипожежної стіни I-го типу між дошкільним закладом і школою — за кількістю місць у кожній частині будинку окремо.

3.5 Допускається прибудова дошкільних закладів загального типу не нижче II ступеня вогнестійкості місткістю до 160 місць до глухих торців житлових будинків I-II ступеня вогнестійкості, а також розміщення в нижніх поверхах житлових будинків кабінету завідуючого, методкабінету, гардеробу і туалетів персоналу вбудовано-прибудованих закладів загального типу місткістю до 120 місць того самого ступеня вогнестійкості. При цьому приміщення дошкільних закладів повинні бути відокремлені протипожежними перегородками I-го типу, перекриттями 3-го типу, мати виходи назовні, відокремлені від входів до житлових будинків.

3.6 Висоти надземних поверхів будинків дитячих дошкільних закладів від підлоги до підлоги наступного поверху повинна прийматися не менше 3,3 м. У надземних поверхах слід розміщувати приміщення дитячих груп, зали для музичних і фізкультурних занять, медичні приміщення, кухню. На третьому поверсі допускається розташовувати приміщення для старших груп, зали, іпротеку-комп'ютерний клас, кабінет завідуючого, методкабінет, кімнату завгоспа, кофори; в цокальному поверсі — службово-побутові приміщення, крім кабінету завідуючого та методичного кабінету, а також пральню, охолоджувальні камери та кофори; в підвальному поверсі — охолоджувальні камери, овочесховище, кофори (за винятком кофори сухих продуктів), столярно-слюсарну майстерню.

У будинках дошкільних закладів, що розміщуються на разанонебезпечних ділянках, рекомендується на першому поверсі розташовувати приміщення з обмеженим перебуванням дітей (службово-побутові, медичні, ларчблок, пральню тощо) і посилювати герметизацію перекриттів над підвалом.

Висоту підвального поверху та технічного підпілля слід приймати за нормами проектування громадських будинків та споруд (додаток 7, п.2).

3.7 Об'ємно-планувальне рішення будинків дошкільних закладів для будівництва у IIIa, IIIб та IIIв кліматичних зонах необхідно приймати, як правило, централізованим або блоковим. Будинки, які розміщуються у степових районах цих зон, можуть мати замкнуті або напівзамкнуті конфігурації та дахи, що вентилізуються.

Для будівництва на територіях, які розташовані над гірничими виробками, на просадних ґрунтах і зонах з сейсмічністю 7 балів і вище повинні прийматися блокові рішення, які забезпечують розрізку будинку деформаційними швами на відсіки.

У III, IV кліматичних зонах на територіях з ухилом рельєфу більше 35% допускаються ґрунтні та галерейні рішення.

Влаштування неопалюваних переходів між блоками не допускається.

3.8 У будинках дошкільних закладів слід передбачати зовнішні входи до приміщень для дітей, а також центральний (службовий) вхід у будинок. Центральний вхід допускається об'єднувати із входом до приміщень для дітей дошкільного віку.

Зовнішні входи до приміщень для дітей ясельного віку повинні бути, як правило, самостійними. Загальні входи допускається проектувати з розрахунку не більше ніж на 2 ясельні або 4 дошкільні групи в дошкільних закладах загального типу, не більше ніж на 4 ясельні групи в будинках дитини та не більше ніж на 6 груп в дошкільних дитячих будинках.

При зовнішніх входах допускається проектувати хол-вестибюль на 2-4 групи із розрахунку 6 м^2 на кожну, а на одну групу — шляз площею не менше 4 м^2 . При хол-вестибюлях і шлязах дозволяється передбачати дитячі туалети із розрахунку один унітаз і один умивальник на 2-4 групи.

3.9 Зовнішній вхід до вестибюлю, холу або коридору будинків дошкільних закладів слід проектувати з віданом тамбуром. Зовнішні входи, які ведуть безпосередньо до приміщень дитячих групових осередків, слід проектувати з одним тамбуром для IV кліматичної зони та з двома тамбурами в решті кліматичних зон.

3.10 Шляхами евакуації є коридори, сходові клітки, верхи. Дозується також використовувати переходи по плоскій експлуатованій покрівлі, що ведуть до сходових кліток. Ширина коридорів, евакуаційних проходів повинна бути не менше 1,4 м. Шляхи евакуації мають відповідати вимогам пожежної безпеки, викладеним у нормах проектування громадських будинків та споруд (додаток 7, п.2) і діючим протипожежних нормах.

При розміщенні дошкільного закладу в одному будинку зі школою або квартирою персоналу (див. п.1.6) приміщення дошкільного закладу повинні мати відокремлені виходи назовні, а шляхи евакуації з приміщень іншого призначення не повинні проходити через приміщення дошкільного закладу.

Внутрішні стіни та перегородки (у тому числі з світлопрозорих матеріалів), що розділяють шляхи евакуації, слід передбачати з негорючих матеріалів, які мають межу вогнестійкості не менше 0,75 години.

3.11 З кожного поверху будинків дошкільних закладів, а також з кожного дитячого осередку повинно бути передбачено не менше двох розосереджених виходів.

Як другий евакуаційний вихід з другого поверху будинки дошкільних закладів III ступеня вогнестійкості допускається використовувати зовнішні відкриті металеві сходи з ухилом не більше 45° .

Ширина маршів зовнішніх відкритих сходів і дверей на їх площадки має бути розрахована на число осіб, які евакуюються, але не менше 0,8 м, а ширина суцільних проступів їх сходинок — не менше 0,2 м.

3.12 Триповерхові будинки дошкільних закладів повинні мати не менше двох внутрішніх сходів, що розміщуються в сходових клітках I-го типу з шириною маршів не менше ніж 1,2 м. Сходові клітки, що використовуються для евакуації, слід проектувати згідно з нормами по проектуванню громадських будинків та споруд і протипожежними нормами (додаток 7, п.п. 2 і 4).

3.13 На шляхах евакуації опораження стін і стелі, покриття підлог в сходових клітках і хол-вестибюлях повинні бути виконані з негорючих матеріалів. Для утеплення стін будинків дошкільних закладів слід використовувати неорганічні матеріали.

3.14 Поруччі та огорожі у будинках дошкільних закладів мають відповідати таким вимогам:

- висота огорожі сходів, якими користуються діти, повинна бути не менше 1,3 м, вертикальні елементи в огорожі повинні мати просвіт не більше ніж 0,1 м, горизонтальне чікування не допускається;
- поручні для дорослих повинні розташовуватись на висоті 0,85 м, а для дітей — біля стін або на огорожі сходів — на висоті 0,5 м;
- висота огорожі ганків, що розміщені на рівні 0,45 м і більше від землі, повинна бути не менше 0,8 м;
- на закритих дверях з двох боків повинні передбачатись захисні ґрати на висоту не менше 1,2 м.

Встановлювати прати на вікнах приміщень, де знаходяться діти, не допускається.

3.15 Орієнтацію вікон приміщень по сторонах горизонту слід призначати за таблицею 2.

Таблиця 2

Найменування приміщень	Орієнтація вікон приміщень			
	північніше 48° пн.ш.		45°-48° пн.ш.	
	Опт.	Допустим.	Опт.	Допустим.
Ігрова	Пд.	65°-295°	Пд.	85°-275°
Спальня	Сх.	Будь-яка	Сх.	Будь-яка
Зали, палати, іпротека, кімната ручної праці	Пд.	.-	Пд.	.-
Кухня, заготівельний цех	Пн.	.-	Пн.	Крім 170°-230°
Медкабінети	Сх.	.-	Сх.	Будь-яка
Комп'ютерний клас	Пн.	95°-365°	Пн.	115°-245°
Зал басейну	Пд.	Будь-яка	Пд.	Будь-яка

3.16 Природне освітлення приміщень і коридорів дошкільних закладів слід проектувати відповідно до діючих норм (додаток 7, п.6) і передбачити переважно пряме бічне освітлення.

Освітлення другим (непрямим) світлом допускається для приміщень персоналу (гардеробної), майнової кухонного посуду, роздягальних при басейні. Для освітлення другим світлом слід використовувати перегородки із склоблоків, фрамуги та заклеєні двері суміжних приміщень, які мають пряме бічне освітлення.

Допускається не передбачати природного освітлення в буфетних, коморах (включаючи комору чистої білизни при наявності у будинку каселянської), а також душових при ізоляторі та басейні, туалетах персоналу та технічних приміщеннях.

3.17 Для обмеження перегріву приміщень необхідно передбачати стаціонарні або такі, що трансформуються, сонцезахисні пристрої на вікнах ігрових, спальних, залів для музичних та фізкультурних занять, палат ізолятора, залу кухні, заготівельного цеху і пральні при орієнтації вікон на сектор горизонту 130°-275° для районів, які розташовані північніше 48° пн.ш., і на сектор горизонту 90°-200° для районів 45°-48° пн.ш.

Сонцезахисні пристрої на вікнах повинні бути виготовлені з негорючих матеріалів і не перешкоджати евакуації дітей і персоналу з будинку.

3.18 Структуру будинків дошкільних закладів слід створювати на основі функціонально об'єднаних груп приміщень: дитячих осередків; приміщень для музичних, фізкультурних, навчальних занять та ігор; медичних; службово-побутових приміщень; харчоблоку; пральні.

Приміщення дитячих груп

3.19 Кожна вікова група дітей в дошкільних закладах загального типу повинна розміщуватись у приміщеннях групового осередку, у будинках дитини і дошкільних дитячих будинках — у приміщеннях житлового осередку. Груповий (житловий) осередок, призначений для дітей даного віку, має бути ізольований від решти дитячих осередків і повинен мати зручні зв'язки з функціональними групами інших приміщень.

В дошкільних закладах загального типу допускається використання групових осередків універсального типу: для дітей ясельного або дошкільного віку.

3.20 Групові осередки для дітей ясельного віку, як правило, повинні розташовуватись на першому поверсі у безпосередньому зв'язку з земельною ділянкою. У будинках дитини житлові осередки для дітей старших одного року допускається розміщувати на другому поверсі.

Під дитячими осередками забороняється розміщувати комори, сталірно-сплоєвну майстерню, майстерні з ремонту взуття та одягу, а також приміщення, у яких є джерела шуму та вібрації.

3.21 Евакуація дітей із дитячого групового або житлового осередку через приміщення іншого забороняється.

Другий (евакуаційний) вихід із приміщень групового осередку дошкільних закладів загального типу, житлового осередку будинків дитини та дошкільних дитячих будинків слід передбачати із ігрової; допускається — із спальні.

Евакуаційний вихід повинен проектуватися з відчиненням назовні, ширина дверей приймається за розрахунком, але не менше 0,8 м.

3.22 У триповерхових будинках з кожного групового або житлового осередку, розміщеного на другому та третьому поверхах, повинні бути директовані розосереджені виходи на дві сходові клітки 1-го типу. Коридори, що сполучають сходові клітки, слід розділити протипожежними дверима 2-го типу за умови забезпечення виходу із кожного дитячого осередку в різні відсіки коридору. Вхідні двері дитячих осередків повинні бути обладнані уштыненням притворів.

3.23 Місткість приміщень, що виходять до тупикового коридору або халу, має бути розрахована не більше ніж на 80 чоловік. Відстань по коридору від виходу з дитячого осередку до виходу назовні або у сходову клітку необхідно визначати за таблицею 3, приймаючи шільність людського потоку при евакуації понад 5 чел/м².

Таблиця 3

Розташування виходу із дитячого осередку	Ступінь вогнестійкості будівель	Відстань до виходу назовні або на сходи, м
Між сходовими клітками або зовнішніми виходами	II-III	20
	IIIб, IV	15
	IIIа, V	10
Вихід у тупиковий коридор або хал	II-III	10
	IIIб, IV	7
	IIIа, V	5

3.24 У приміщення групи короточасного перебування дітей (див. п.1.6) слід передбачати відокремлений вхід та самостійний евакуаційний вихід. При розміщенні приміщень груп у громадських будинках допускається передбачати входи із вестибюлів або загальних коридорів.

3.25 Мінімальний склад приміщень для груп короточасного перебування дітей має включати: роздягальню, ігрову, туалетну, гардеробну з туалетом та душовою для персоналу, підсобне приміщення із розрахунку не менше 5,5 м² загальної площі на одне місце.

3.26 Групові осередки дошкільних закладів загального типу повинні складатися з роздягальні, ігрової, спальні, туалетної, буфетної. Склад та площі приміщень дитячих осередків, які проектуються у сільських дошкільних закладах для змішаних всесільно-дошкільних груп, приймаються як для дошкільних груп.

Для житлових осередків будинків дитини додатково передбачається кімната вихователя (відпочинку персоналу), приміщення для сушіння одягу, кімната для зберігання особистих сезонних речей, комора, ванно-душове приміщення.

У дитячих житлових осередках дошкільних дитячих будинків, крім того, передбачається приміщення для приймання їжі дітьми.

У літніх павільйонах для кожної групи дітей потрібно передбачити роздягальню, ігрову, спальню, туалетну, буфетну та комору.

3.27 Площі приміщень дитячих осередків дошкільних закладів загального типу, будинків дитини та дошкільних дитячих будинків слід приймати не меншими ніж наведені у таблиці 4.

Таблиця 4

Найменування приміщень	Одиниця виміру	Дошкільні заклади загального типу		Будинки дитини	Дитячі будинки
		ясельні групи	дошкільні групи	ясельні групи	дошкільні групи
Роздягальня	м ² на 1 місце	1,2	0,9	1,4	1,2
Ігрова	"-	3,3	2,5	3,6	3,3
Ігальня	"-	—	—	—	1,8
Спальня	"-	2,4	2,5	2,4	2,4
Веранда	"-	—	—	2,4	—
Туалетна	"-	1,1	1,0	1,2	0,9
Ванно-душова	"-	—	—	—	0,5
Буфетна	м ³	5,0	5,0	5,0	5,0
Комора	"-	—	—	6,0	6,0
Кімната персоналу	"-	—	—	9,0	9,0
Приміщення:					
— сушіння одягу;	—	—	—	4,0	4,0
— зберігання колясок;	"-	—	—	6,0	6,0
— зберігання сезонних речей	"-	—	—	4,0	4,0

3.28 Приміщення роздягальні в дошкільних закладах загального типу обладнується персональними шафами для зберігання і сушіння одягу та взуття дітей (див. п.4.10).

Для будинків дитини та дошкільних дитячих будинків суміжно з роздягальнями передбачаються приміщення для сушіння верхнього одягу та взуття, забезпечені гарячою водою та обладнані знятною вентиляцією, а також комори для зберігання колясок, санчат та іншого інвентаря.

3.29 Приміщення ігрової повинно бути придатним для внутрішнього перепланування та просторового виділення функціональних зон.

Ігрова кімната для змішаної ясельно-дошкільної групи може бути розділена на зони закритою перегородкою (з межею вогнестійкості 0,25 год) заввишки 1,8-2,0 м.

3.30 У групових осередках для дітей дошкільного віку дитячих закладів загального типу допускається об'єднання ігрової та спальні в єдиний простір за допомогою розсувної перегородки з межею вогнестійкості 0,6 години.

3.31 Розміщувати ігрову слід з урахуванням наскрізного або кутового провітрювання. Дopusкається влаштовувати провітрювання ігрових через спальні.

3.32 Вікна ігрових не допускається розташовувати над вікнами кухні, пральні, плавательного басейну. Не менше 50% вікон ігрових повинні обладнуватися верхніми фрамугами із щільними та важільними пристроями. Підвіконня слід встановлювати на висоті 0,6 м від рівня підлоги.

3.33 Спальні повинні розміщуватись, як правило, суміжно з ігровими кімнатами і мають бути обладнані шафами для зберігання запасу чистої білизни та спальних речей. В будинках дитини та дошкільних дитячих будинках слід проектувати декілька сплєнь не більше ніж на 10 місць кожну.

3.34 Скорочення площі сплєнь при реконструкції будинків дошкільних закладів загального типу допускається не більше ніж до 2,1 м²/місце. Якщо в дитячому осередку передбачається декілька спальних приміщень, то допускається збільшення норми площі до 2,7 м²/місце.

3.35 Ідальня — окреме приміщення для приймання їжі — передбачається у складі житлового осередку дошкільних дитячих будинків. Ідальня не може бути прохідною, повинна мати окремий вхід і розміщуватись сузіжно з буфетною.

3.36 Туалетні в дитячих осередках слід проєктувати як єдине приміщення з природним освітленням, яке складається із зон вбиральні та умивальної. Ванно-душову для дитячих будинків необхідно виділяти вологонепроникною перегородкою в окреме приміщення.

Для старшої та підготовчої груп слід передбачати відокремлені вбиральні для хлопчиків та дівчаток. У зоні вбиральні повинні розміщуватись в кабінах розміром $0,75 \times 0,80$ м дитячі унітази і в окремій кабіні — унітаз для дорослих. Екрани-перегородки між кабінами слід виконувати з негорючих матеріалів, а їх висота повинна бути 1,2 м (від підлоги). Злив (відвар) і дитячі унітази для старшої ясельної групи можуть встановлюватись без кабін.

В зоні умивальної слід передбачати умивальники для дітей та дорослих, рушникосушільник, а в туалетних без ванни — душовий піддон, який повинен мати підходи з трьох боків. У ванно-душовій встановлюються душові піддони, ванна зі змішувачем, ногомийка (ванночка для миття ніг).

Для дитячих групових осередків універсального типу слід передбачати встановлення обладнання, що забезпечує функціонування туалетної для дітей як ясельного, так і дошкільного віку.

3.37 Підлога у приміщеннях дитячих осередків повинна бути з матеріалів, дозволених для використання МОЗ України, і має бути вологостійкою. Підлога в роздягальнях, ігрових і спальнях повинна мати утеплену основу. Для підлоги в туалетних і ванно-душових слід використовувати керамічні плити.

3.38 Стіни приміщень дитячих осередків повинні бути гладенькими, вологостійкими, і забезпечувати можливість прибирання вологим способом, коефіцієнт відбиття світла повинен бути 50-70%. Стіни в туалетній, ванно-душовій, буфетній слід облицювати глазурованою плиткою на висоту не менше 1,5 м. Опорядження стін решти приміщень дитячих осередків у будинках II, III, IIIa, IIIб ступенів вогнестійкості повинна виконуватись із негорючих матеріалів.

Приміщення для музичних, фізкультурних, навчальних занять та ігор

3.39 Кількість залів для музичних та фізкультурних занять у дошкільних закладах повинна позначатись завданням на проєктування, але бути не меншою одного універсального залу в закладі з двома дошкільними або старшими ясельними групами та не меншою двох залів (музичного та фізкультурного), коли старших ясельних і дошкільних груп 8 і більше. При кожному залі необхідно передбачати комори по 6 м².

3.40 Зали не повинні бути прохідними. При наявності у будинку окремих залів для музичних та фізкультурних занять допускається об'єднувати їх за допомогою розсувної перегородки, що забезпечує нормативну звукоізоляцію.

3.41 Площа залів розраховується на проведення навчальних занять одночасно з однією групою. Площа залу для музичних занять у дошкільних закладах загального типу приймається із розрахунку не менше ніж 3,7 м² на одне місце в дошкільній групі, залу для фізкультурних занять і універсального залу — не менше 5 м². У закладах на 2 групи, а також при реконструкції будинків площу універсального залу допускається приймати 4 м² на місце в дошкільній групі. У будинках дитини та дошкільних дитячих будинках площу залів слід приймати не меншою 5 м² на місце в ясельній або дошкільній групі.

3.42 Приміщення ігroteки у будинках місткістю 90 і більше місць, а також кімнату занять з технічними засобами навчання (ТЗН) або комп'ютерний клас у будинках понад 160 місць для дошкільних закладів загального типу та дошкільних дитячих будинків допускається передбачати площею не менше 30 м² кожне.

Кімнату для ручної праці (образотворчого мистецтва) площею не менше 42 м² і логопедичний кабінет площею не менше 12 м² допускається передбачати у дошкільних дитячих будинках місткістю 90 і більше місць, а також у дошкільних закладах загального типу місткістю понад 260 місць.

Приміщення для індивідуальних музичних занять площею не менше 9 м² допускається передбачати у дошкільних дитячих будинках місткістю понад 90 місць.

3.43 Криті плавальні басейни для дошкільників слід проєктувати з розрахунку одночасної пропускної спроможності:

- 2-4 дитини — для будинків дитини;
- 10 дітей (1 підгрупа) — у складі дошкільного закладу загального типу, дошкільного дитячого будинку;

- 20 дітей (2 підгрупи по 10 дітей) і більше — для групи дошкільних закладів, у складі комплексу дошкільних закладів або кооперованої будівлі "вела-садок — початкова школа".

3.44 До складу приміщень басейну повинні включитися: зал з ванною, для роздягальні для хлопчиків і дівчаток з туалетами та душовими, кімната тренера, кімната медсестри, лабораторія аналізу води, вузол керування та інші технічні приміщення для обслуговування басейну, комора інвентаря. При розміщенні додаткової ванни для дітей ясельного віку слід передбачити окреме приміщення роздягальні.

3.45 У басейнах, що стоять окремо і мають одночасну пропускну спроможність 20 дітей і більше, крім приміщень, вказаних у п. 3.44, необхідно додатково передбачити вестибюль з гардеробом площею 36 м^2 , кабінет завідувачого — 9 м^2 , кімнату відпочинку — 50 м^2 .

В залі басейну повинна бути передбачена зона розминки площею не менше 24 м^2 . У басейнах з одночасною пропускну спроможністю 10 дітей допускається проектування окремого приміщення для розминки площею не менше 36 м^2 , а у басейнах з одночасною пропускну спроможністю 20 дітей і більше — приміщення площею не менше 60 м^2 з коморою інвентаря 6 м^2 .

3.46 Басейн з одночасною пропускну спроможністю 20 дітей повинен обладнуватися ванною розміром $10-12,5 \times 6 \text{ м}$, а пропускну спроможністю 10 дітей — ванною не менше $7 \times 3 \text{ м}$. Ванна розміром $3 \times 2 \text{ м}$ розрахована на заняття з 2-4 дітьми ясельного віку і може використовуватися як додаткова для басейнів більшого розміру.

Глибина ванни басейну повинна забезпечувати нормальне проведення занять при зміні рівня води з $0,6 \text{ м}$ до $0,8 \text{ м}$ від дна. По периметру ванни слід передбачити обхідну доріжку завширшки не менше $0,75 \text{ м}$ і $1,5 \text{ м}$ з боку виходу із душових, а також борт заввишки $0,15 \text{ м}$ над підлогою і завширшки $0,3 \text{ м}$. Уклон дна ванни в бік випуску води має бути не менше 1% .

3.47 Площу роздягальні слід приймати із розрахунку не менше $1,2 \text{ м}^2$ на місце при одночасній пропускну спроможності басейну 10 дітей і $1,0 \text{ м}^2$ — при 20. Біля кожної роздягальні слід передбачити душові із розрахунку 1 душова сітка на 3 місця і туалет на 1 унітаз і 1 умивальник.

В місцях виходу із душової на обхідну доріжку повинен бути передбачений прохідний душ для ніг з безперервним потоком свіжої води. Розмір ванни душу повинен бути не менше $0,8 \text{ м}$ у напрямку проходу, а його глибина — $0,1 \text{ м}$.

3.48 Кімнату медсестри слід проектувати з входом із коридору площею не менше 6 м^2 у басейнах з одночасною пропускну спроможністю 10 дітей і площею не менше 8 м^2 у басейнах більшого розміру.

Лабораторія аналізу води площею не менше 6 м^2 повинна розміщуватися суміжно з залом басейну.

Кімната тренера має проектуватися зі входом із коридору, кабінетою для передавання, туалетом і душем загальною площею не менше 10 м^2 .

3.49 Технічні приміщення для обслуговування басейну повинні мати окремий вихід на господарську зону, їх площі та склад слід приймати за вимогами норм проектування спортивних та фізкультурно-оздоровчих споруд (додаток 7, п.21).

3.50 Підлога у фізкультурному та музичному залах допускається паркетна, у залі басейну, душових та туалетах її слід передбачати з керамічної плитки або мозаїчного бетону, в технічних приміщеннях — цементну, в решті — з лінолеуму.

3.51 Опорядження стін у фізкультурному та музичному залах має бути із негорючих матеріалів, вологостійким і забезпечувати можливість прибирання вологим способом. Стіни залу басейну, туалетів і душових басейну слід облицшовувати керамічною глянцюваною плиткою на висоту не менше ніж $1,8 \text{ м}$.

Медичні приміщення

3.52 В дошкільних закладах загального типу передбачаються такі медичні приміщення: медична кімната, процедурний і фізіотерапевтичний кабінети, ізолятор.

Медична кімната і процедурний кабінет у будинках без оздоровчих груп місткістю до 100 місць розміщуються в одному приміщенні площею не менше 14 м^2 , у будинках понад 100 місць, а також у будинках з оздоровчими групами вони повинні розміщуватися в різних приміщеннях з відокремленими входами площею не менше 14 м^2 і 8 м^2 відповідно.

Медична кімната проектується суміжно з однією із палат ізолятора. Між ними повинен плануватися заокрашений проріз на висоті $1,2 \text{ м}$.

3.53 Фізіотерапевтичний кабінет у дошкільних закладах загального типу місткістю від 70 до 100 місць проектується площею 9 м^2 , місткістю понад 100 до 200 місць — не менше 12 м^2 , в закладах понад 200 місць, а також при наявності оздоровчих груп у дошкільних закладах будь-якої місткості — не менше 18 м^2 .

3.54 Стоматологічний кабінет та фітокімнату площею не менше 8 м^2 кожні, кабінет лікаря-спеціаліста площею не менше 9 м^2 , а також кабінет лікувальної фізкультури (ЛФК) площею не менше 50 м^2 допускається передбачати додатково в дошкільних закладах, в складі яких є оздоровчі та цілодобові групи, що охоплюють не менше 30% від загальної кількості дітей.

3.55 Кількість місць в ізоляторі дошкільного закладу загального типу не повинна перевищувати 1,5% проектної місткості будинку. До складу ізолятора включнюються приймальня, палати, туалетна та приміщення для дезинфікуючих засобів.

Приймальня, якщо в ізоляторі передбачена одна палата, приймається площею не менше 6 м^2 , якщо передбачено дві палати, — не менше 10 м^2 . У приймальній розміщується мийка посуду, яким користується хворий.

Палати слід проектувати непрохідними, розрахованими на одне або два місця, площею не менше 6 м^2 і 9 м^2 відповідно.

Туалетна приймається площею не менше 4 м^2 , для зберігання та приготування дезинфікуючих засобів виділяється окреме приміщення площею 3 м^2 .

3.56 Медичні приміщення будинків дитини та дошкільних дитячих будинків повинні включати: ізолятор, кабінет лікаря площею 14 м^2 , старшої медсестри — 9 м^2 , фізіотерапевтичний та фітокабінети загальною площею не менше 36 м^2 , процедурну-стерилізаційну — 12 м^2 , приміщення для аптеки — 9 м^2 . Крім того, в будинках дитини передбачається приміщення ЛФК площею 50 м^2 та приймально-карантинне відділення, а в дошкільних дитячих будинках — приймально-карантинне відділення та стоматологічний кабінет площею 9 м^2 .

3.57 Кількість місць в ізоляторах будинків дитини, дитячих дошкільних будинків приймається із розрахунку не менше 5% від проектної місткості цих закладів. До складу ізолятора включаються: приймальня не менше 12 м^2 , одно-, дво- та трьохліжкові палати площею відповідно 6, 9 і 14 м^2 , кімната чергової медсестри площею 9 м^2 із закритим прорізом до однієї з палат, буфет-роздягальня — 5 м^2 , ванна — 4 м^2 , туалет з кімнатою для приготування дезинфікуючих засобів та зберігання прибирального інвентаря площею відповідно 4 і 5 м^2 .

При ізоляторі допускається передбачати неопалювану веранду площею 2 м^2 на 1 місце його загальної місткості.

3.58 Кількість місць у приймально-карантинному відділенні будинків дитини та дитячих будинків повинна становити 7-10% від проектної місткості закладу. До складу відділення будинків дитини включаються: вестибюль-чекальня та приймальня-оглядова площею не менше 12 м^2 кожна, санпропускник (роздягальня з ванною) загальною площею 8 м^2 , палати-бокси на 2 місця площею не менше 12 м^2 кожна, буфетна площею 5 м^2 .

Приймально-карантинне відділення дитячих будинків включає ізоляційні палати на 1 або 2 ліжка площею 12 та 18 м^2 відповідно із шлюзом та туалетом.

3.59 Приймально-карантинне відділення та ізолятор повинні бути розташовані на першому поверсі, мати окремі виходи назовні, а в будинках дитини та дошкільних дитячих будинках розміщуватись таким чином, щоб ванніми, про які йдеться в п. 3.58, можна було користуватись і для санітарної обробки дітей, що перебувають в палатах-боксах та ізоляційних палатах.

Виходи з ізолятора у дитячих закладах загального типу місткістю до 160 місць, які проектується для Ів, ІІв, ІІІв кліматичних зон, допускається сумішати із загальними входами до будівель.

3.60 Підлога та опорядження стін у медичних приміщеннях повинні виконуватись із матеріалів, дозволених для використання Міністерством охорони здоров'я України, і забезпечувати можливість прибирання вологими способами.

Для підлог у туалетах, душових, ванних слід використовувати керамічну плитку, для облицювання стін на висоту не менше 1,8 м — стандартну.

Службово-побутові приміщення

3.61 В дошкільних закладах загального типу треба передбачати кабінет завідуючого, кімнату завгоспа, методичний кабінет, комору чистої білизни, господарську комору, туалети для персоналу, хол-вестибюль.

3.62 Склад службово-побутових приміщень дитячих будинків та будинків дитини повинен визначитися завданням на проектування в залежності від типу та місткості закладу.

Рекомендується передбачати такі групи приміщень: адміністративні, методико-виховні, для зустрічей з родичами, обслуговуючі майстерні (столярну, слюсарну, з ремонту одягу та взуття дітей), складські, побутові (кімната техперсоналу, кастелянська, перукарня, санвузли персоналу), вестибюль з гардеробом.

3.63 Кабінет завідуючого в дошкільних закладах загального типу місткістю до 40 місць об'єднується з кімнатою завгоспа та методичним кабінетом в одному приміщенні площею не менше 12 м^2 , у будинках понад 40 і до 200 місць проектується окремий кабінет завідуючого площею не менше 9 м^2 , а у будинках більшої місткості — не менше 12 м^2 .

Окрема кімната для завгоспа передбачається площею не менше 6 м^2 для будинків місткістю понад 60 місць.

3.64 Методичний кабінет у дошкільних закладах місткістю понад 40 і до 100 місць приймається площею не менше 12 м^2 , понад 100 і до 200 місць — 18 м^2 , понад 200 місць — 24 м^2 . У методичному кабінеті слід передбачати місце для роботи дитячого психолога.

3.65 Господарська комора площею не менше 6 м^2 передбачається у будинках дошкільних закладів загального типу місткістю до 80 місць, у будинках на 90-200 місць слід влаштовувати 2 госткомори площею по 6 м^2 кожна, а у будинках понад 200 місць — 3 комори загальною площею 24 м^2 .

Комори для зберігання взуття та особистих речей площею не менше 4 м^2 кожна слід передбачати додатково в будинках дитини та дошкільних дитячих будинках.

3.66 Комору чистої білизни в дошкільних закладах загального типу місткістю до 120 місць слід проектувати площею не менше 6 м^2 , місткістю понад 120 місць — площею 10 м^2 . У будинках дитини та дошкільних дитячих будинках площа комори приймається не менше 10 м^2 .

Комору брудної білизни площею до 6 м^2 допускається проектувати у дитячих закладах на 120 і більше місць.

Двері комор повинні бути протипожежними 2-го типу.

3.67 Кімнату кастелянської (кастелянську) площею не менше 6 м^2 слід передбачати у дошкільних закладах загального типу місткістю понад 200 місць. У будинках дитини та дитячих будинках місткістю 90 і більше місць треба проектувати кастелянську-приміровальну площею не менше 14 м^2 .

3.68 Кімнату технічного персоналу площею не менше 8 м^2 та столярно-слюсарну майстерню площею не менше 18 м^2 допускається проектувати у дошкільних закладах загального типу місткістю понад 120 місць. У будинках місткістю більше 200 місць — кімнату психологічного розвантаження площею не менше 12 м^2 .

Хол-вестибюль у будинках місткістю від 90 до 200 місць приймається площею не менше 12 м^2 , понад 200 місць — не менше 18 м^2 .

Приміщення для загодження взуття та білизни площею 5 м^2 кожне, перукарню не менше 7 м^2 , а також комору при кімнаті техперсоналу площею 4 м^2 допускається передбачати додатково у будинках дитини та дитячих будинках місткістю 120 і більше місць.

Туалети персоналу слід обладнувати одним унітазом та одним умивальником.

3.69 Підлога та стіни в адміністративних, методико-виховних приміщеннях і майстернях повинні бути вологостійкими і забезпечувати можливість прибирання вологим способом, коефіцієнт відбиття світла має бути в межах 50-70%.

Харчоблок

3.70 У дошкільних закладах необхідно проектувати харчоблок, що працює на сировині. Технологічне обладнання харчоблоків слід приймати на електричному живленні.

3.71 Склад та асорті приміщень харчоблоків слід приймати не менше вказаних у таблиці 5.

Таблиця 5

Найменування приміщень	Площа приміщень харчоблоку, м ² , при кількості місць у будинку			
	до 40	понад 40 до 120	понад 120 до 200	понад 200 до 280
Кухня з роздавальню	18	24	28	34
Мийна кухонного посуду	5	6	8	10
Заготівельний цех*	8	10	12	16
Охолоджувальні камери	—	—	7	9
Комора сухих продуктів	8	8	8	10
Комора овочів	4	6	8	12
Завантажувальна**	8	10	12	14
Кімната персоналу	6	9-12	16	12
Ідальня персоналу	—	—	—	10
Душова	На одну сітку			
Туалет персоналу	1 унітаз та 1 умивальник			

* розділяється на дві зони: обробки м'яса-риби та овочів-фруктів;

** з місцем для зберігання та миття тари площею не менше 4 м².

3.72 З харчоблоків слід передбачити окремий вихід назовні. Евакуаційний вихід через завантажувальну, а також прохідні камери або прохід через кухню не допускається.

Для приймання та транспортування продуктів до складських приміщень повинні бути передбачені відповідні засоби механізації.

3.73 Для вертикального транспортування їжі у всіх триповерхових будинках, а також двоповерхових місткістю 150 і більше місць повинні встановлюватися вантажні підйомники вантажопідйомністю 100 кг.

Не допускається встановлення підйомників, вентиляційних та охолоджувальних камер суміжно або над (під) ігровими та спальними. В разі їх розміщення поряд із залами, ігровою, навчальним (комп'ютерним) класом необхідно влаштувати звукоізоляцію.

3.74 Підлога у приміщеннях харчоблоку виконується із керамічної плитки з гладенькою поверхнею, опорядження стін повинно бути вологостійким і забезпечувати можливість прибирання приміщень вологим способом; стіни кухні, мийної, заготівельного цеху, охолоджувальних камер, душової, туалету необхідно облицьовувати гладкованою плиткою на висоту не менше ніж 1,8 м.

Пральня

3.75 Площа пральні визначається в залежності від обладнання, що встановлюється, та обсягу білизни, яка безпосередньо перетяється у дошкільному закладі, але не менше 14 м² при місткості будинку до 40 місць; не менше 18 м² для будинків понад 40 до 60 місць; 24 м² — понад 60 до 120 місць; 30 м² — понад 120 до 200 місць; не менше 40 м² — понад 200 місць.

3.76 Пральня для дошкільних закладів запливного типу проектується з двох приміщень: приміщення для прання та сушально-прасувальної, а для будинків дитини та дитячих будинків з трьох: приміщення для прання, сушальної, прасувальної, які розміщуються суміжно. У будинках місткістю до 120 місць допускається проектувати спільний вхід до пральні, для будинків більшої місткості вхід до приміщення для прання та сушально-прасувальної слід робити відокремленими. Двері сушально-прасувальної та прасувальної повинні бути протипожежними 2-го типу.

Розташовувати входи до пралень навпроти входів до групових осередків, харчоблоку та медичних приміщень не допускається. З пралень слід передбачати вихід на господарську зону ділянки, якій може бути суміщенням із службовим входом для будинків місткістю до 120 місць.

3.77 Приміщення для сортування та здавання брудної білизни площею 4 м^2 слід передбачати у дошкільних закладах до 350 місць включно при їх обслуговуванні централізованою праленню. Для закладів більшої місткості площа приміщення збільшується до 6 м^2 .

3.78 Підлога та стіни в прасувальній, сушильній, приміщеннях сортування та здавання білизни повинні бути вологостійкими, підлога у приміщенні для прання влаштовується з керамічної плитки, а стіни мають бути облицьовані глазурованою плиткою на висоту не менше 1,8 м.

4 ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА ВИМОГИ ДО ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

Водопостачання і каналізація

4.1 Будинки дошкільних закладів повинні обладнуватись системами господарсько-питного, протипожежного, гарячого водопостачання, каналізацією і водостоком згідно з нормами проектування внутрішнього водопроводу і каналізації будинків (додаток 7, п.14).

При проектуванні водопостачання будинки дошкільних закладів, як правило, слід прислудувати до закінчених ділянок водопровідної мережі.

У районах, де не забезпечується безперервне водопостачання, будинки дошкільних закладів за посередженням із замовником слід обладнувати резервними ємкостями для добового запасу води.

4.2 Дошкільні заклади місткістю до 40 місць, що бувають у неканалізованих районах, допускається проектувати з локальними очисними спорудами.

4.3 Санітарно-технічне обладнання будинків дошкільних закладів слід передбачати згідно з додатком 2. Висоту встановлення умивальників для дітей ясельного віку треба приймати 0,4 м, а для дітей дошкільного віку — 0,5 м, ванн на постаменті — 0,6 м. Душова сітка з гнучким шлангом повинна встановлюватись на висоті 1,5 м над дном піддону, на висоті 0,15 м над бортом піддону необхідно встановлювати додатковий краник для підвішування душової сітки.

4.4 Басейни повинні проектуватись зі знезараженням, очищенням і, як правило, рециркуляцією води з додаванням свіжої в об'ємі, що дорівнює 10% ємкості ванни на добу.

Басейни з ваннами ємкістю 20 м^3 і менше допускається проектувати без рециркуляції з подаванням свіжої води в об'ємі, що дорівнює 20% ємкості ванни на годину.

Басейни слід проектувати з пристроями вторинного використання тепла води, що сконденсується, охолоджуючи її в теплообмінниках.

4.5 Температура води у басейні не повинна бути вища 32°C і нижче 29°C . Температура гарячої води, що подається на крани змішувачів, які встановлюються у душових та умивальних для дітей, повинна бути не вища 37°C і не нижче 34°C .

4.6 Влаштування трапів слід передбачати у кухні, заготовельному цеху, мийній кухонного посуду, завантажувальній, приміщенні для прання та душових басейну, туалетних дитячих осередків.

Опалення та вентиляція

4.7 Будинки дошкільних закладів повинні підключатись, як правило, до систем централізованого теплопостачання. В разі неможливості такого підключення слід проектувати теплогенератори при дотриманні вимог норм з проектування котельних установок, які рекомендується монтувати в комплексі з альтернативними джерелами тепла, наприклад, сонячними колекторами для літнього гарячого водопостачання (додаток 7, п.22).

Будинки, що підключуються до систем централізованого теплопостачання, повинні бути обладнані димильниками теплоти.

Заходи щодо енергозбереження необхідно виконувати згідно з вимогами норм з проектування громадських будинків та споруд (додаток 7, п.2).

4.8 Печне опалення проектувати забороняється. В окремих випадках при обґрунтуванні та узгодженні з територіальними органами державної пожежної охорони допускається використання печеного опалення в одноповерхових будинках для сільської місцевості місткістю не більше 20 міськ.

Використання електричного опалення з замоноличеними у бетон грійними кабелями не допускається.

4.9 Системи опалення та вентиляції будинків дошкільних закладів слід проектувати відповідно до вимог діючих норм (додаток 7, п.15).

Температура поверхні підлоги ігрових, що розміщуються на I поверсі, а також спалень та роздягальень для ослаблених дітей протягом опалювального періоду повинна бути 23°C за рахунок підігрівання підлоги.

На поверхні обхідних доріжок басейну в період експлуатації повинна підтримуватися температура 26-28°C.

4.10 Опалювальні прилади повинні бути захищені негорючими екранами або ґратами, виготовленими з матеріалів, дозволених до використання МОЗ України.

Шафи для сушіння дитячого одягу у роздягальнях, а також рушникосушильники у туалетних повинні обігріватися водою протягом усього року. Об'єм повітря, що видається із однієї шафи, слід приймати не менше 10 м³/год.

4.11 Розрахункову температуру повітря та кратність повітрообміну у приміщеннях слід приймати за таблицею додатка 3.

4.12 У будинках дошкільних закладів повинна проектуватися витяжна вентиляція, як правило, з природним спонуканням. При відповідному обґрунтуванні для кухні, приміщень плавального басейну допускається використання механічної витяжної вентиляції.

4.13 В приміщенні для прання, прасувальній, душових, а також у підв'язних приміщеннях будинків, які розміщуються на радонебезпечних ділянках, необхідно встановлювати у вертикальних витяжних каналах осові малогабаритні вентилятори. Встановлення дефлекторів не рекомендується.

Видалення повітря із спалень, які мають наскрізне або кутове провітрювання, допускається передбачати через ігрові приміщення. Транзитні повітроводи не повинні проходити через ігрові, спальні, холи та вестибюлі.

4.14 Зовнішнє повітря, що подається у холодний період року до приміщень, обладнаних механічною витяжною вентиляцією, слід підігрівати конвекторами або радіаторами, що встановлюються у припливних шафах.

Електрообладнання

4.15 Електропостачання дошкільних закладів виконується за II категорією надійності від двох незалежних взаєморезервуючих джерел живлення. Електропостачання та розподільчу мережу зовнішнього освітлення на території закладів, як правило, слід здійснювати кабельними лініями.

Освітлення території передбачається відповідно до інструкцій з проектування зовнішнього освітлення міст, селищ та сільських поселень.

4.16 Електрообладнання у будинках дитячих дошкільних закладів слід передбачати згідно з нормами проектування електрообладнання житлових та громадських будинків, правилами влаштування електроустановок (додаток 7, п.20 і п.23).

Електропривод та електрообладнання підйомників, а також технологічне обладнання харчоблоку та медичних приміщень проектується згідно з інструктивними документами відповідних міністерств та відомств.

4.17 У будинках дошкільних закладів необхідно передбачати такі види освітлення:

- *робоче* — у всіх приміщеннях;
- *ситуаційне* — у коридорах, холах, вестибюлях, на сходах, роздягальнях, кухнях, приміщеннях для прання;
- *аварійне* — в електроштовнях, теплових пунктах, чергових пожежних постах;
- *чергове* — у спальнях будинків дитячих, дошкільних дитячих будинків та цілодобових груп дошкільних закладів загального типу, а також у палатах приймально-карантинного відділення;
- *ремонтне* — у технічному підпіллі, теплових пунктах тощо.

4.18 Світильники чергового освітлення слід встановлювати над дверима на висоті не менше ніж 2,2 м від рівня підлоги. Допускається встановлення світильників на висоті 0,3 м від підлоги, але в такому разі напруга у мережі чергового освітлення повинна бути не більше 36 вольт. У спальнях, палатах ізолятора над дверними проїздами повинні бути встановлені світлові показники "Вихід" на висоті не менше ніж 2,2 м від підлоги, приєднані до мережі евакуаційного освітлення.

Бактерицидні лампи слід встановлювати у палатах ізоляторів, басейнах, залах ЛФК, медичних приміщеннях, залах для музичних та фізкультурних занять, ігрових. Наявність джерел ультрафіолетового випромінювання не враховується при визначенні рівня штучного освітлення.

4.19 Встановлення штепсельних розеток треба передбачати у всіх приміщеннях. Розетки повинні бути обладнані захисним пристроєм, що закриває гніздо, якщо штепсельну вилку вийняти. Штепсельні розетки звичайного типу, що розміщуються у роздягальнях, ігрових, залах для музичних та фізкультурних занять, необхідно розташовувати на висоті 1,8 м від рівня підлоги.

4.20 Блискавкозахист, а також захисне заземлення медичної апаратури у фізіотерапевтичних кабінетах, процедурних та інших приміщеннях є обов'язковим та виконується згідно з відомчими інструкціями (додаток 7, п.25).

За'язок та сигналізація

4.21 У будинках дошкільних закладів слід передбачати влаштування телевізійної, радіотрансляційної та телефонної мережі, пожежної та охоронної сигналізації, а також централізовану систему оповіщення персоналу про пожежу. Приймальні пульти пожежної та охоронної сигналізації встановлюються у приміщенні, де забезпечується цілодобове чергування.

4.22 Антени та кабельна розводка для приймання телепередач передбачається в ігрових, залах для музичних та фізкультурних занять та методичному кабінеті.

Радіоточки встановлюються в адміністративних і господарських приміщеннях, харчоблоці, залах для музичних та фізкультурних занять, ігрових та іпротексах.

Телефони встановлюються у кабінеті завідуючого, медичній кімнаті або кабінеті лікаря, методичному кабінеті, кімнаті завгоспа.

Селекторний двосторонній за'язок завідуючого із завгоспом, груповими осередками, медичними приміщеннями, методичним кабінетом, кастилянською, харчоблоком допускається передбачати у дошкільних закладах місткістю 200 місць і більше.

4.23 Влаштування автоматичної пожежної сигналізації передбачається відповідно до норм з проєктування пожежної автоматики будинків та споруд (додаток 7, п.16) у всіх приміщеннях дошкільних закладів, за винятком залу басейну, туалетних, душових, приміщення для прання, комори овочів, бойлерної, насосної, охолоджувальної камери, вентиляційної камери, мийних посуду і тари.

Додаток 1
(обов'язковий)

**Кількість дітей у вікових групах дошкільних закладів, будинках дитини,
дитячих будинках для дошкільників та групах короткочасного перебування**

Найменування груп, вік дітей	Кількість місць у групах			
	Дошкільні заклади за- гального типу	Будинки дитини	Дитячі будинки	Короткочас- ного пере- бування
Ясельні загального типу				
молодші — до 1 року;	10	10	—	10
середні — 1-2 роки;	15	10	—	
старші — 2-3 роки	15	10	—	
Ясельні оздоровчі				
молодші — до 1 року;	—	10	—	10
середні — 1-2 роки;	15	10	—	
старші — 2-3 роки	15	10	—	
Дошкільні загального типу				
молодші — 3-4 роки;	20	—	15	15
середні — 4-5 років;	20	—	15	
старші — 5-6 років;	20	—	15	
підготовчі — 6-7 років;	20	—	15	
Дошкільні оздоровчі				
молодші — 3-4 роки;	20	—	15	15
середні — 4-5 років;	20	—	15	
старші — 5-6 років;	20	—	15	
підготовчі — 6-7 років	20	—	15	

Примітка. У дошкільних закладах загального типу для сільської місцевості допускається передбачати змішані ясельно-дошкільні групи. Кількість місць у змішаних групах дозволяється приймати до 15.

Санітарно-технічне обладнання будинків дошкільних закладів

Найменування приміщень	Умивальники		Унітази		Злив зі змивувачем	Водорозбірний кран	Піддон з душовою сіткою на гнучкому шланзі	Мийка двохмерна зі змивувачем	Рушникосушник
	Дитячий в туалетним краном	Дорослий зі змивувачем	Дитячий	Дорослий					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Буфетна	—	—	—	—	—	—	—	1	—
2. Туалетна ясельних груп	2	1	1	1	1	—	1 глибокий	—	1
3. Туалетна дошкільних груп	4	—	3	1	—	—	1 мілкий	—	1
4. Зал басейну	—	—	—	—	—	1	—	—	—
5. Душова та туалет при роздягальнях басейну	1	—	1	—	—	—	За п.3.47	—	—
6. Медична кімната	—	1	—	—	—	—	—	—	—
7. Приймальня ізолятора	—	—	—	—	—	—	—	1	—
8. Палата ізолятора	1	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Туалетна ізолятора і приміщення дезінфікуючих засобів	—	1	—	—	1	—	1	—	1
10. Оглядова будинків дитини	—	1	—	—	—	—	—	—	—
11. Палати карантинного відділення	1	—	—	—	—	—	—	—	—
12. Туалетна карантинного відділення	—	1	—	—	1	—	1	—	1
13. Туалет персоналу	—	1	—	1	—	—	—	—	—
14. Душова	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Примітка. У кабінетах лікаря, фізіотерапевтичному, масажу слід передбачати по одному умивальнику зі змивувачем для дорослих. У ванно-душових приміщеннях дошкільних дитячих будинків додатково, а в туалетних будинків дитини для дітей до 1 року, санпродуктику, туалетних ізолятора будинків дитини та дитячих будинків замість душового піддону встановлюється ванна з гнучким шлангом.

Додаток 3
(обов'язковий)Розрахункова температура повітря та кратність повітрообміну у приміщеннях
дошкільних закладів

Найменування приміщень	Розрахункова температура повітря, °С		Повітрообмін за годину	
	у кліматичних зонах		Приплив	Витяжка
	IIa, IIIб, IIIa	IVa		
Ігрові, роздільні:				
— ясельних груп;	22	21	—	1,5
— молодших дошкільних груп;	21	20	—	1,5
— середніх та старших дошкільних груп	20	19	—	1,5
Спальні:				
— ясельних груп;	21	20	—	1,5
— дошкільних груп	19	18	—	1,5
Туалетні:				
— ясельних груп;	22	21	—	1,5
— дошкільних груп	20	19	—	1,5
Буфетні	16	16	—	1,5
Зали для музичних та фізкультурних занять, іротеки	19	18	—	1,5
Приміщення басейну	30	30	За розрахунком	
Медичні кімнати	22	21	—	1
Службово-побутові приміщення	18	17	—	1
Кухня (гарячий цех)	16	15	За розрахунком	
Пральня:				
— приміщення для прання;	18	18	5	5
— сушильно-прасувальна	16	16	5	5
Кабінети:				
— фізіотерапії;	28	28	—	1,5
— масажу	28	28	—	1,5
Переходи	18	18	—	—

Примітка. У туалетних і душових басейнах, туалетних персоналу, якщо вони проєктуються без вікон, витяжка повинна бути не менше трьохкратної.

Контрольні питомі показники розрахункової (нормованої) площі,
загальної площі та будівельного об'єму ясел-садків загального типу

Кіль- кість місць	Спів- відно- шення ясель- них та до- шкіль- них груп	Мінімально допустимі площі приміщень та будівельний об'єм (не менше)			Рекомендовані площа приміщень та будівельний об'єм					
		Нормо- вана площа (м ² на місце)	Загаль- на площа (м ² на місце)	Буді- вель- ний об'єм (м ³ на місце)	без басейну			з басейном		
					Нормо- вана площа (м ² на місце)	За- гальна площа (м ² на місце)	Буді- вель- ний об'єм (м ³ на місце)	Нормо- вана площа (м ² на місце)	Загаль- на площа (м ² на місце)	Буді- вель- ний об'єм (м ³ на місце)
35	1:1	11,6*	14,5*	55,0*	14,1	17,5	66,5	—	—	—
75	1:3	11,6	14,5	55,5	11,6	14,5	55,5	—	—	—
110	2:4	10,6	13,3	51,5	11,1	14,0	53,5	12,5	16,0	60,5
150	2:6	10,6	13,3	52,0	11,1	14,0	54,5	12,0	15,5	59,5
220	4:8	10,2	13,3	49,0	10,9	14,0	51,5	11,5	15,0	55,0
260	4:10	9,8	12,0	47,5	10,4	13,0	50,0	11,0	14,0	52,5
У середньому:		10,5	13,5	52,0	11,0	14,0	53,0	12,0	15,0	57,0

* Із складу приміщень включено зал для музичних та факультативних занять.

Додаток 5
(обов'язковий)

Відстань від наземних, наземно-підземних гаражів
та автостоянок легкових автомобілів,
станцій технічного обслуговування автомобілів
та автозаправних станцій до меж ділянок дошкільних закладів
(Витяг з табл. 7.5 і табл. 7.5а ДБН 360-92*)

Нормативний параметр	Кількість автомобілів/постів СТО та АЗС				
	10 і менше	11-50	51-100	101-300	понад 300
Відстань, м	$\frac{15}{30}$	$\frac{25}{*}$	25	50	*

* Визначається за погодженням з органами Державного санітарного нагляду.

У чисельнику вказано мінімальну відстань від наземних, наземно-підземних гаражів та автостоянок легкових автомобілів, у знаменнику — відстань від станцій технічного обслуговування автомобілів та автозаправних станцій.

**Відстань від будинку дошкільного закладу та його ділянки
до житлових і громадських будинків
(Витяг з табл. 6.2 ДБН 360-92*)**

Нормативний параметр	Від ділянки дошкільного закладу до будинків	Від будівлі дошкільного закладу до об'єктів
	магазин, підприємство харчування, побутового обслуговування	житловий будинок, школа, дошкільний заклад (до стін)
Відстань, м	25-50*	За нормами інсоляції та освітленості

* За погодженням з органами Державного санітарного нагляду допускається зменшувати відстань до 15 м для окремих груп магазинів.

**Список основных нормативных документов, що використовуються
при проектуванні будинків дитячих дошкільних закладів,
на які наведені посилання у цих нормах**

1. ДБН 360-92*	Містобудування. Планування і забудови міських і сільських поселень
2. ДБН В.2.2-2-97	Громадські будинки та споруди
3. СНиП 2.01.01-82	Строительная климатология и геофизика
4. СНиП 2.01.02-85*	Противопожарные нормы
5. СНиП II-3-79**	Строительная теплотехника
6. СНиП II-4-79	Естественное и искусственное освещение
7. СНиП II-7-81**	Строительство в сейсмических районах
8. СНиП II-12-77	Защита от шума
9. СНиП 2.01.07-85	Нагрузки и воздействия
10. СН 429-71	Указания по размещению объектов строительства и ограничению этажности в сейсмических районах
11. СНиП 2.01.09-91	Здания и сооружения на подрабатываемых территориях и просадочных грунтах
12. СНиП 2.01.15-90	Инженерная защита территорий, зданий и сооружений от опасных геологических процессов. Основные положения проектирования
13. СНиП 2.03.13-88	Полы
14. СНиП 2.04.01-85	Внутренний водопровод и канализация зданий
15. СНиП 2.04.05-91	Отопление, вентиляция и кондиционирование
16. СНиП 2.04.09-84	Пожарная автоматика зданий и сооружений
17. СНиП 3.05.06-85	Электротехнические устройства
18. СНиП 3.05.07-85	Системы автоматизации
19. СН 512-78	Инструкция по проектированию зданий и помещений для электронно-вычислительных машин
20. ПУЭ (1986 г.)	Правила устройства электроустановок
21. ВСН 46-86	Спортивные и физкультурно-оздоровительные сооружения
22. ВСН 52-86	Установки солнечного горячего водоснабжения
23. ВСН 59-88	Электрооборудование жилых и общественных зданий и сооружений
24. ВСН 60-89	Устройства связи, сигнализации и диспетчеризации инженерного оборудования
25. РД 34.21.122-87	Инструкция по устройству молниезащиты зданий и сооружений
26. РБН 356-91	Положения про радіаційний контроль на об'єктах будівництва та підприємств будівельної і будматеріалів України
27. СанПиН 3231-85	Санитарные правила устройства и содержания детских дошкольных учреждений
28. СанПиН 3146-89	Временные санитарно-гигиенические нормы и правила устройства, оборудования, содержания и режима работы на персональных электронно-вычислительных машинах и видеодисплейных терминалах в кабинетах вычислительной техники и дисплейных классах всех типов средних учебных заведений

ЗМІСТ

	С.
1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	1
2 ВИМОГИ ДО ЗАБУДОВИ ДІЛЯНКИ	2
3 ОБ'ЄМНО-ПЛАНУВАЛЬНІ РІШЕННЯ	3
Приміщення дитячих груп	6
Приміщення для музичних, фізкультурних, навчальних занять та ігор	9
Медичні приміщення	10
Службово-побутові приміщення	12
Харчоблок	12
Пральня	13
4 ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ ТА ВИМОГИ ДО ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ	14
Водопостачання та каналізація	14
Опалення та вентиляція	14
Електрообладнання	15
Зв'язок та сигналізація	16
ДОДАТОК 1	
Кількість дітей у вікових групах дошкільних закладів, будинках дитини, дитячих будинках для дошкільників та групах короткочасного перебування	17
ДОДАТОК 2	
Санітарно-технічне обладнання будинків дошкільних закладів	18
ДОДАТОК 3	
Розрахункова температура повітря та кратність повітрообміну у приміщеннях дошкільних закладів	19
ДОДАТОК 4	
Контрольні питомі показники розрахункової (нормованої) площі, загальної площі та будівельного об'єму ясел-садків загального типу	20
ДОДАТОК 5	
Відстань від наземних, наземно-підрземних гаражів та автостоянок легкових автомобілів, станцій технічного обслуговування автомобілів та автозаправних станцій до меж ділянок дошкільних закладів	21
ДОДАТОК 6	
Відстань від будинку дошкільного закладу та його ділянки до житлових і громадських будинків	22
ДОДАТОК 7	
Список основних нормативних документів, що використовуються при проектуванні будинків дитячих дошкільних закладів, на які наведені посилання у цих нормах	23